

Heydər Əliyev dərsləri

(əvvəli “Xalq qəzeti”nin 2023-cü il 7, 13 və 15 may nömrələrində)

“Başa düşmədim, Mazandaran gölü nə deməkdir?”

İran tərəfi həmişə Xəzər dənizini müxtəlif cür adlandırıb. İrana səfərlərinin birində də Heydər Əliyev İran Prezidenti Məhəmməd Xatəminin Xəzəri qondarma adla adlandırmasına kəskin etirazını bildirdi:

Heydər Əliyev: Mən bu gün İrana rəsmi səfərə gəlmişəm. Bu, mənim İrana əvvəlki səfərlərimdən çox fərqlidir. Bu rəsmi səfər zamanı biz bir çox məsələləri müzakirə edəcək, dövlətlərimiz arasında əməkdaşlığa dair bir sıra sənədlər imzalayacağıq ki, bunun da böyük əhəmiyyəti var.

Məhəmməd Xatəmi: Xəzər dənizi qapalı göl sayılır və Xəzəryanı beş ölkəyə aiddir. Xəzərdən istifadə bu ölkələr arasındakı razılıq əsasında həyata keçirilməlidir. Biz hamımız, yəni beş ölkə belə hesab edirik ki, Xəzər dənizi bu beş ölkəyə aiddir. Digər məsələlər – ekologiya, gəmiçilik, balıqçılıq və sair məsələlər sahəsində qarşılıqlı anlaşma şəraitində əməkdaşlıq olmalıdır. Sözsüz ki, keçmiş Sovet İttifaqı dağıldıqdan sonra Xəzər dənizinin istifadəsinə dair üsullar dəyişibdir. Ona görə də bu sahədə əməkdaşlığa yeni bir baxış meydana gəlibdir. Odur ki,

bu məsələ qarşılıqlı anlaşma və sülh yolu ilə həll olunmalıdır. Mazandaran gölü ətrafında yerləşən ölkələrin dövlət başçılarının Aşqabadda sammiti keçirildi. Bu, çox əhəmiyyətli bir zirvə görüşü idi.

Heydər Əliyev: Mən başa düşmədim, Mazandaran gölü nə deməkdir?

Məhəmməd Xatəmi: Siz tərəfdə Xəzərə Qəzvin gölü, İranda isə Mazandaran gölü deyirlər. Amma heç bir tərəf narahat olmasın deyə, onun adını Xəzər dənizi qoyaq.

Heydər Əliyev: Onun adı çoxdan Xəzər dənizidir. Xəzər dənizinin adını dəyişmək olmaz!

“Nə oradan, nə o birindən”

Elə həmin tədbirdə fransız jurnalistlərdən birinin “Siz belə düşünürsünüz mü ki, ümumiyyətlə, Azərbaycanın gələcəyi Amerika Birləşmiş Ştatlarından keçir, yoxsa, Orta Asiya ölkələri ilə əməkdaşlıqdan?” – sualına Heydər Əliyev belə cavab verdi:

– Nə oradan, nə o birindən. Azərbaycanın gələcəyi onun dövlət müstəqilliyindən keçir. Siz bilirsiniz ki, mən Azərbaycanın heyatında çox işlər görmüşəm və keçmişdə Sovetlər İttifaqı dövlətinin başçılarından biri olmuşam. Heyat təcrübəm və gördüklərim, bildiklərim məndə qəti bir fikir yaradıbdır: Azərbaycanın gələcəyi onun dövlət müstəqilliyi və milli azadlığı ilə bağlıdır.

Qərar niyə verilmişdi?

Heydər Əliyev birinci dəfə respublikaya rəhbərlik etməyə başlayanda Bakı Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsinə qəbul zamanı bəzi qadağalar tətbiq olunması barədə qərar vermişdi. Həmin qərarın qəbul olunması səbəblərini ulu öndər sonralar belə izah etdi:

– Sovetlər İttifaqında qanuna hörmətin artması prosesi getdikcə, hüquq təhsilinin nüfuzu da yüksəlirdi. Lakin mənfəətlərin gedirdi, hər halda Azərbaycanda belə idi, hüquq fakültəsinə daxil olmaq üçün gözlənilmədən ajiotaj yarandı. Bizim universitetdə hüquq fakültəsinə hər il 50 nəfər – rus və Azərbaycan bölmələrinin hər birinə 25 nəfər qəbul edirdilər. Müsəbiqə çox yüksək idi. Mən maraqlandım ki, bu, nə məsələdir. Aydın etdik ki, bu, hüquqşünas işinə olan maraqla deyil, sadəcə olaraq, milisdə, prokurorluqda, məhkəmələrdə işləmək arzusu ilə izah edilir.

Sonralar mən gördüm ki, müsəbiqə böyük olduğuna görə oraya ən çox hüquq-mühafizə orqanları işçilərinin və rəhbər vəzifəli işçilərin uşaqları daxil olurlar. Bir il ərzindəki qəbulu təhlil edib aydınlaşdırdım ki, oraya bir nəfər də olsun sırayı adam girməyib, yalnız prokurorların, milis rəislərinin, raykom katiblərinin uşaqlarıdır. Mən onda düşünməyə başladım ki, belə halda bizdə deformasiya baş verə bilər, bəs həqiqətən yaxşı hüquqşünas ola biləcək istedadlı, qabiliyyətli insanlar nə etsinlər ki, onların valideynləri raykom katibləri, prokuror, milis rəisləri deyil? Bax, onda mən ixtiyarı öz əlimə alıb yüksək vəzifəli adamların uşaqlarının Azərbaycan Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsinə qəbul edilməsinə qadağa qoydum.

Bu, mənfəətlərin doğrudur. Burada, Moskvada bəzi hüquqşünaslar etiraz etməyə başladılar. Mərhum Yuri Vladimiroviç Andropov bir dəfə mənə zəng etdi. Həmin dövrdə o, Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri idi və bizim aramızda çox yaxşı dostluq münasibətləri vardı. O, mənim qərarımın narazılıq doğurduğunu bildirdi. Mən “Literaturnaya qazeta”-da dərc olunmuş müsahibəm haqqında onun rəyini soruşdum, dedi: “Əladır”. Mən soruşdum: bəs onda nə məsələdir? Cavabında mənə dedi ki, bəzi hüquqşünaslar Əliyevin qərarından şikayət etmək niyyətindədirlər, çünki o, insan hüquqlarını tapdalayır. Mən bu barədə onun fikrini xəbər aldım. Andropov dedi ki, mən düzgün hərəkət etmişəm və mənim əleyhimə çox da çıxmasınlar deyə, bu məsələni burada yoluna qoymağa söz verdi.

Ancaq deməliyəm ki, sonra, 1987-ci ilin axırında mən istefaya çıxanda – sizin xatirinizdədir, 1988, 1989, 1990-cı illərdə burada, Moskvada mənim əleyhimə böyük təqib başlamışdı, müxtəlif qəzetlərdə məni gözdən salan, başdan-başa iftirlərlə dolu yazılar dərc edilirdi, mən öz-başınalığa və sairədə günahlandırmaq üçün bu faktdan da istifadə edildi. Ancaq hesab edirəm ki, mən o zaman düzgün hərəkət etmişdim və keçmişdə qəbul etdiyim heç bir qərardan imtina etmərəm.

Təqdim etdi:
Faiq SADIQOV,
Əməkdar jurnalist